

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat Zachor/Tetsawee, 8 maart 2025/ 8 adar 5785

Exodus/Sjemot 1e sefer: 29: 19 - 46, 30: 1 - 10; Tanach blz. 169-172.

2e sefer: Devariem 25: 17 - 19; Tanach blz. 401.

Haftara: I Sjemoeël 15: 2 – 34; Tanach blz. 568-570.

Vertaler: Frits Pront

Coördinatie: Harry Polak

Commentaar: **rabbijn Robert Harris, hoogleraar Bijbel en oude semitische talen aan
The Jewish Theological Seminary**

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Use the link to read or listen to the original text in English.

De betekenis van Aharon's heilige kledingstukken

Sidra Tetsavee vervolgt met Gods instructies aan de Jisraëlieten voor het bouwen van de Tabernakel in de woestijn - het cruciale thema van de sidra van vorige week (Teroema) en ook van de volgende drie (Ki Tisa, Vajakheel en Pekudee). Al met al zijn de Tabernakel en zijn attributen het meest prominente onderwerp van het hele laatste deel van het boek Sjemot, dat de hoofdstukken 25 tot en met 40 omvat. Deze hoofdstukken behandelen tal van details, waarvan de precieze verklaring voor vele ervan tot op de dag van vandaag enigszins onzeker blijft.

In dit commentaar zou ik me willen richten op enkele van de gewaden van Aharon die hij droeg in zijn hoedanigheid van kohen gadol (Hogepriester). Aan het begin van Sjemot 28

geeft de Tora opdracht dat de Jisraëlieten, die geschoolde kunstenaars zijn, een specifieke lijst met kledingstukken moeten vervaardigen die Aharon en de priesters dienen te dragen. Deze lijst omvat de borsttas, een priesterschort, een bovenkleed, een tuniek, een tulband en een gordel.

Laten we eens ingaan op hoe de Tora beschrijft dat Aharon moet omgaan met de 'kledingstukken'. Als eerste het 'priesterschort' (een gewaad).

"De priesterschort moet vakkundig geweven worden van gouddraad, blauwpurperen en roodpurperen wol en getwijnd linnen garen. . . Neem daarna twee onyxstenen en graveer daarin de namen van Jisraëls zonen . . . Vat beide stenen in gouden kassen en zet ze op de schouderstukken van de priesterschort: wanneer Aharon voor de eeuwige verschijnt en de namen van de Jisraëlieten op zijn schouders draagt, zal de eeuwige aan de Jisraëlieten herinnerd worden." (Sjemot 28: 6 - 12)

Aldus moet Aharon 'de namen dragen' van de Jisraëlieten 'zodat de Eeuwige aan hen wordt herinnerd'. Later zullen we terugkomen op de vraag wat 'dragen' zou kunnen betekenen.

Ten tweede, laten we één van de andere kledingstukken nader beschouwen: de 'borsttas'.

"Maak een borsttas voor de orakelstenen. Deze moet even vakkundig geweven worden als de priesterschort. . . Zet er vier rijen stenen op. . . Er moeten twaalf stenen zijn, zoals er twaalf namen zijn van Jisraëls zonen... Zo draagt Aharon telkens als hij het heiligdom binnengaat, de namen van Jisraëls zonen op zijn hart, op de borsttas voor de orakelstenen, om de eeuwige steeds opnieuw aan hen te herinneren. Leg in de borsttas de twee orakelstenen, zodat Aharon ze op zijn hart draagt wanneer hij voor de Eeuwige verschijnt; in de tegenwoordigheid van de Eeuwige moet hij de stenen voor de orakels over de Jisraëlieten altijd op zijn hart dragen."

(Sjemot 28: 15 - 30)

Opnieuw wordt Aharon gekarakteriseerd als 'dragende' (in deze voorbeelden: de namen, opnieuw, en de [borsttas voor] orakelstenen). Laten we tot slot eens kijken naar de 'rozet' (tsiets) die Aharon op zijn tulband moet dragen:

"Maak een rozet van zuiver goud en graveer daarin, als in een zegel, de woorden 'Aan de eeuwige gewijd'. Bevestig deze voor op de tulband met een koord van blauwpurperen wol. Door de rozet voortdurend op zijn voorhoofd te dragen, neemt Aharon de schuld van de Jisraëlieten op zich wanneer zij tekortschieten bij het brengen van hun heilige gaven; dan worden deze door de eeuwige aanvaard."

(Sjemot 28: 36 - 38)

Ook hier, zoals in elk van de andere gevallen, beschrijft de Tora de functie van Aharon als het 'dragen' van het kledingstuk, door het gebruik van het Hebreeuwse werkwoord נָסָא (nasa). In de eerste reeks opdrachten zijn de kledingstukken die Aharon moet dragen echter fysieke voorwerpen (bijvoorbeeld stenen in het priesterschort) die op de een of ander niet nader omschreven manier fungeren 'namens de Jisraëlieten', terwijl daarentegen in het laatste geval Aharon de zonden van de Jisraëlieten moet dragen. Zo gebruikt de Tora figuurlijke taal (een metafoor) om zonde te beschrijven alsof het een fysieke last is die 'gedragen' wordt. De zonde voorstellen als een 'last' is de kenmerkendste manier waarop de Tora zonde beschrijft; in latere Bijbelse passages, evenals in de enorme hoeveelheid aan rabbijnse literatuur, wordt zonde voorgesteld als een 'schuld die moet worden afgelost'. [1]

Wat zou de Tora kunnen bedoelen met de 'rozet' (of 'bloesem') op de tulband, zou die Aharon in staat stellen de zonden van de Jisraëlieten te 'dragen' of 'weg te dragen' - een handeling die doet denken aan de functie van de 'zondebok' op Jom Kippoer (zie Wajikra 16: 22: "De bok neemt alle zonden van het volk met zich mee, naar een verlaten gebied. Nadat de bok in de woestijn is losgelaten...")?

Rasji had de traditionele wijsheid van de Talmoedische rabbijnen ingebracht: de rozet compenseerde zonden die de kohaniem mogelijk hadden begaan bij het uitvoeren van de offerdienst. Hoewel Rasji wel ziet dat Aharon de last van de zonde, die voorheen op de heilige kledingstukken had 'gedrukt', meeneemt/draagt, is de fenomenologie van de rozet zelf niet zo duidelijk in Rasji's uitleg: "Aharon tilt de last van de zonde op en (op de een of andere manier) volgt hieruit dat de dwaling wordt uitgedreven (nimtsa mesoelak ha-avon)."

Rasjbam, Rasji's kleinzoon, doet zijn uiterste best om zijn uitleg anders te doen zijn dan die van die van zijn illustere voorganger - en van elke andere interpretatie die was aangedragen. Hij schrijft: "Mijn grootvader legde [dit gedeelte] uit. Ook ik zal de kledingstukken toelichten op een wijze die nooit eerder is gedaan" (Rasjbam's commentaar op Sjemot 28: 6). In zijn commentaar op Sjemot 28: 38 probeert Rasjbam de manier uit te leggen waarop de rozet fungeerde:

Aharon zal elke zonde te niet doen door de offers: volgens op de context berustende interpretatie (psjat), spreekt het vers niet over de onzuiverheid van offers [op onjuiste wijze uitgevoerd]. De verklaring ervan is eerder: welke offers de Jisraëlieten ook mogen brengen - geheel verbrande offers, reinigingsoffers of schuldoffers - om verzoening te vragen voor hun zonden, de rozet zal, samen met het offer, helpen ervoor te zorgen dat ze worden herinnerd door de Heer, voor het ontvangen van gunst namens de Jisraëlieten en als een herinnering voor hen, zodat ze tot verzoening zullen komen.

Welnu, eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het idee dat een specifiek priesterlijk uitrustingsstuk of werktuig "God als het ware helpt", Jisraëlieten niet te 'vergeten' tijdens het moment van het brengen van het offer, en daardoor daadwerkelijk te werken aan het scheppen van de voorwaarden die noodzakelijk zijn voor hun boetedoening - lijkt in tegenspraak met de wijze waarop de meesten van ons over God denken. Dus hoe superieur Rasjbam's contextuele lezing van het Tora-gedeelte ook is aan die van Rasji, geen van beide lezingen kan onze religieuze gevoeligheden beroeren. De drasj [verhalende Toratekst] moeten wij in ons binnenste meedragen (!) wanneer wij ons bezighouden met de Tora, met religieuze verlangens in ons hart.

Misschien kan een andere manier waarop zowel de Tanach als de latere Joodse traditie het Hebreeuwse werkwoord נָסָא (nasa) hebben begrepen, ons uit onze hachelijke situatie redden - zelfs als het niet *precies* past bij de taal van ons deel uit de Tora. Want dit werkwoord, dat we hebben vertaald met 'dragen' of 'een last dragen', kan ook 'om verheven te worden' betekenen, in de zin van 'in vervoering brengen' of 'in vervoering gebracht worden'.

In het geval van ons deel uit de Tora, zoals in het geval van veel van de Joodse rituelen die we tot op de dag van vandaag uitvoeren, en de Joodse rituele objecten waarmee we onszelf en onze huizen en eettafels versieren - weten we dat deze voorwerpen geen totems zijn of echte 'magische werktuigen' die zonder hulp van buitenaf 'hun werk doen'. Dit letterlijk te

geloven (of het nu gaat om mezoezet, tefillien of een ander ritueel object) komt neer op afgoderij; of in de eigen taal van Tanach, 'het aanbidden van goden van hout en steen'.

Rituele objecten zijn zelf of van zichzelf niet 'heilig' - ze zijn alleen 'heilig' als ze ons eraan herinneren om mitswot uit te voeren, om een beter mens te worden, om meer begaan en invoelend te zijn met onze medemens en om oprecht devotie te tonen voor de Ene Ware God. Om een oude midrasj aan te halen over een van de taken van de Levieten (zie Devariem 10: 8): de Levieten kunnen dan wel degenen zijn geweest die de opdracht hadden de Ark te *dragen* - het was in feite de Ark die de Levieten *verhief*. Deze alternatieve definitie van het werkwoord *nasa* heeft veel gevolgen gehad, maar misschien wel de allerprominentste voor nu is: we moeten ons uiterste best doen om ervoor te zorgen dat de lasten die we dragen ons zullen verheffen in plaats van dat we eronder gebukt gaan.

[1] Voor een gedetailleerde versie van de figuurlijke taal die het jodendom en christendom hebben gebruikt om zonde te beschrijven, zie het prachtige en leesbare boek van professor Gary Anderson van de Notre Dame University, *Sin: A History* (Yale University Press).